
Sprawozdanie

Report

Jubileusz siedemdziesięciolecia urodzin Profesora dr. hab. Stanisława Grabiasa

W dniach 6 i 7 grudnia 2013 r. na Wydziale Humanistycznym UMCS odbyła się konferencja naukowa pt. „Język. Człowiek. Społeczeństwo” połączona z obchodami jubileuszu 70. urodzin Prof. dr. hab. Stanisława Grabiasa. Ze względu na szczególne zasługi Jubilata uroczystość miała charakter wyjątkowy.

Zainteresowania naukowe Profesora Stanisława Grabiasa skupiają się głównie wokół teorii komunikacji, w szczególności: społecznych uwarunkowań użycia języka, reguł interakcji, opisu socjolektów języka polskiego, teorii języka: zagadnień związanych z wyrażaniem emocji za pomocą języka, słowotwórstwa i leksyki.

Profesor Stanisław Grabias wyznaczył nową perspektywę opisu zaburzeń mowy w polskiej logopedii, co wpłynęło na znaczne poszerzenie możliwości opisu zachowań językowych i komunikacyjnych osób dotkniętych zaburzeniami mowy oraz na kształtowanie procedur diagnostycznych i terapeutycznych w logopedii.

Poszczególne etapy drogi naukowej Profesora Grabiasa związane były z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. W roku 1974 na Wydziale Humanistycznym obronił pracę doktorską, a już 5 lat później, w 1979 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *O ekspresywności języka*, która została wyróżniona Nagrodą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Profesor Stanisław Grabias odbył w 1974 r. staż naukowy w Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze, a w latach 1986–1988 był lektorem i wykładowcą języka polskiego na Uniwersytecie Michała Łomonosowa w Moskwie. W 1995 r. otrzymał tytuł profesora, a w 1998 r. został powołany na stanowisko profesora zwyczajnego UMCS.

Profesor Stanisław Grabias pełnił wiele ważnych funkcji. Był organizatorem i kierownikiem Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UMCS (1982–1992) oraz inicjatorem powstania Kolegium Licencjackiego UMCS w Biłgoraju. Przez dwie kadencje sprawował funkcję Dziekana Wydziału Humanistycznego UMCS (1999–2005). Od 1989 do 2013 r. był Kierownikiem Zakładu Logopedii i

Językoznawstwa Stosowanego UMCS. Pełniąc tę funkcję, organizował nowe formy kształcenia logopedów. Dzięki jego inicjatywie Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego jest placówką, która prowadzi wszystkie typy kształcenia logopedów. Początkowo kształcenie to odbywało się na studiach podyplomowych. W 1991 r. powstała specjalność logopedyczna na kierunku filologia polska, co pozwoliło na uzyskanie uprawnień logopedycznych w ramach studiów dziennych. Przełomowym momentem w kształceniu logopedów w Polsce było powołanie w Zakładzie Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS w 2007 r. kierunku studiów „logopedia z audiologią” (studia pierwszego i drugiego stopnia) prowadzonych wspólnie z Instytutem Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie. Standardy kształcenia na tym kierunku dorównują najwyższym międzynarodowym wymaganiom dotyczącym kształcenia logopedów, a zajęcia przewidziane programem studiów prowadzi wybitni specjaliści w dziedzinie logopedii, audiologii i medycyny. Powołanie pełnych studiów logopedycznych w Zakładzie Logopedii zapoczątkowało nowy etap kształcenia logopedów w Polsce (obecnie licencjackie i magisterskie studia logopedyczne prowadzi także inne ośrodki w kraju).

Profesor Stanisław Grabias pełnił również liczne funkcje poza Uniwersytetem MCS. Był Przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, członkiem Komitetu Językoznawstwa PAN i długoletnim przewodniczącym Komisji Rozwoju i Zaburzeń Mowy. Zainicjował powołanie Polskiego Związku Logopedów oraz Polskiego Kolegium Logopedycznego – instytucji społecznej zrzeszającej przedstawicieli różnych ośrodków naukowych i porządkującej proces kształcenia logopedów w Polsce. Przez dwie kadencje sprawował również funkcję Rektora Wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu.

Działalność naukowa Profesora Stanisława Grabiasa sytuuje się w kręgu językoznawstwa, socjolingwistyki i logopedii. Jest autorem jedynej, jak dotąd w języku polskim, książki ujmującej język i interakcję z perspektywy socjolingwistycznej: *Język w zachowaniach społecznych*. Jest również redaktorem serii prac monograficznych: *Komunikacja językowa i jej zaburzenia* (dotychczas ukazało się 27 tomów poświęconych językoznawstwu stosowanemu i zaburzeniom mowy), serii prac zbiorowych: *Mowa. Teoria – Praktyka*, podręcznika *Logopedia. Teoria zaburzeń mowy* uznanego za najlepszy podręcznik akademicki roku 2013 oraz ogólnopolskiego czasopisma „Logopedia”, wydawanego przez Polskie Towarzystwo Logopedyczne oraz Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS.

Osiągnięcia dydaktyczne Profesora Stanisława Grabiasa obejmują promotorstwo ponad 200 prac magisterskich, 90 prac licencjackich i 13 doktoratów. Profesor Stanisław Grabias pełnił funkcję recenzenta w 29 przewodach doktorskich, 20 przewodach habilitacyjnych i 6 przewodach o tytuł profesora.

Uroczystość jubileuszowa zgromadziła wielu znamienitych gości. Przybyli na nią m.in. JM Rektor UMCS, prof. dr hab. Stanisław Michałowski, Prorektor

UMCS ds. Ogólnych, dr hab. Ryszard Mojak, Dziekan Wydz. Humanistycznego, prof. dr hab. Robert Litwiński oraz przedstawiciele władz samorządowych Lublina i Biłgoraja, z okolic którego pochodzi Profesor Stanisław Grabias: przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego – dyr. Andrzej Miskur, doradca Wojewody Lubelskiego – Agnieszka Flaga, Burmistrz Miasta Biłgoraj – Janusz Rosłań i Wójt Gminy Biłgoraj – Wiesław Różyński. W uroczystości udział wzięli również przedstawiciele licznych ośrodków w Polsce kształcących logopedów, m. in. prof. dr hab. Sławomir Gala z Uniwersytetu Łódzkiego, prof. dr hab. Stanisław Milewski z Uniwersytetu Gdańskiego, prof. dr hab. Bronisław Roślowski z Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, prof. dr hab. Mirosław Michalik z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, prof. dr hab. Krzysztof Kochanek z Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie, prof. dr hab. Danuta Pluta-Wojciechowska z Uniwersytetu Śląskiego, dr Barbara Ostapiuk z Uniwersytetu Szczecińskiego oraz liczni przedstawiciele środowiska językoznawczego.

Uroczystość otworzyły przemówienia i gratulacje. JM Rektor UMCS, dr hab. Stanisław Michałowski, podkreślił ogromne osiągnięcia Jubilata w rozwoju refleksji logopedycznej oraz zasługi dydaktyczne i organizacyjne dla Wydziału Humanistycznego i Uniwersytetu. Zaakcentował ideę cennej relacji pomiędzy mistrzem a uczniem, którą przez wiele lat pielęgnuje w swojej pracy naukowej i dydaktycznej Profesor Stanisław Grabias. Rektor UMCS podkreślił, że pomimo wielu zasług, Profesor Grabias pozostał człowiekiem wyjątkowo skromnym. Prezentuje szacunek dla misji uczelni i sam cieszy się szacunkiem współpracowników i studentów. Podziękowania na ręce Jubilata za zasługi dla Wydziału i Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego oraz dla rozwoju logopedii w Lublinie i w Polsce złożył również Dziekan Wydziału Humanistycznego, prof. dr hab. Robert Litwiński.

Prof. dr hab. Tomasz Woźniak, Kierownik Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego, przedstawił życiorys Profesora Grabiasa, podkreślając jego liczne osiągnięcia naukowe, organizacyjne oraz akcentując unikalne cechy jego osobowości, które pozwalają mu na nawiązywanie dobrych i trwałych relacji z ludźmi: przyjaciółmi, współpracownikami i studentami. Wystąpienie swoje zakończył wręczeniem Profesorowi jubileuszowego tomu *Język – Człowiek – Społeczeństwo*, współtworzonego przez pracowników Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS, uczniów i przyjaciół Jubilata.

Istotny wkład Profesora dr. hab. Stanisława Grabiasa w rozwój nauki i Lubelszczyzny podkreślono w odczytanych listach gratulacyjnych: Marszałka Województwa Lubelskiego, Krzysztofa Hetmana, Wojewody Lubelskiego, Jolanty Szolno-Koguc, oraz Prezydenta Miasta Lublina, Krzysztofa Żuka.

Gratulacje oraz podziękowania za wspieranie i godne reprezentowanie Biłgoraja, Honorowemu Obywatelowi Miasta Biłgoraj, Profesorowi Grabiasowi,

złożyli Burmistrz Miasta Biłgoraj, Wójt Gminy Biłgoraj, przewodniczący Biłgorajskiego Towarzystwa Regionalnego, Stefan Oleszczak, oraz przedstawiciel Kolegium UMCS w Biłgoraju, Bolesław Babij.

Prof. dr hab. Tadeusz Zgółka w imieniu Rady Języka Polskiego podkreślił zasługi Profesora Grabiasa jako językoznawcy, socjolingwisty, logopedy i dydaktyka propagującego język polski jako obcy. Odczytano również list gratulacyjny prof. dr. hab. n. med. Henryka Skarżyńskiego, Dyrektora Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie.

Wiele ciepłych słów popłynęło ze strony przyjaciół Jubilata, przedstawiciele różnych ośrodków akademickich, pracowników Instytutu Filologii Polskiej UMCS reprezentowanych przez prof. dr hab. Barbarę Czwońnog-Jadczak, a także od reprezentacji studentów.

Na końcu tej części spotkania głos zabrał sam Jubilat, dziękując m.in. władzom Uczelni i Wydziału Humanistycznego – obecnym i byłym – za pomoc, a także pracownikom Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego oraz wszystkim, którzy przyczynili się do organizacji konferencji i uświetnili ją swoją obecnością. Liczne podziękowania, kierowane w stronę osób, które wywarły wpływ na życie Profesora Grabiasa, przeplatały się w wystąpieniu z wątkami autobiograficznymi, przedstawianymi przez Jubilata z dużą dozą ciepła i humoru.

Dalsza część spotkania zawierała wystąpienia konferencyjne. W pierwszym dniu obrad referaty wygłosili: prof. dr hab. n. med. Andrzej Czernikiewicz: „Czego dowiedziałem się o sobie i innych ludziach dzięki lingwistom i lingwistyce?”, prof. dr hab. Tadeusz Zgółka: „Kompetencyjne kłopoty językoznawców”, prof. dr hab. Barbara Bokus: „Czy bohater spełnił swoją obietnicę? O rozumieniu zobowiązaniowych aktów mowy przez dzieci”, prof. dr hab. Jacek Warchala: „Teksty na granicy języka”, prof. dr hab. Kazimiera Krakowiak: „Wspólne doświadczenie języka (Rozważania o wychowaniu językowym dzieci z uszkodzeniami słuchu)”, prof. dr hab. Bronisław Rocławski: „Jaki może być wpływ jednostki na funkcjonowanie języka w społeczeństwie”. Ostatni referat „Język w diagnozowaniu umysłu” wygłosił sam Jubilat – prof. dr hab. Stanisław Grabias. Przedstawił w nim założenia logopedycznej klasyfikacji zaburzeń mowy swojego autorstwa. Należy dodać, że zaprezentowana klasyfikacja zaburzeń mowy jest najbardziej znaną i cenioną we współczesnej polskiej literaturze logopedycznej. Rozumienie mowy i zaburzeń mowy, w myśl jej założeń, pozwala na pełny opis zachowań językowych osób z poszczególnymi zaburzeniami mowy, a także na budowanie trafnych strategii i procedur diagnostycznych oraz terapeutycznych.

Pierwszy dzień konferencji zwieńczył uroczysty bankiet, który odbył się w Dworcu Kościuszków w Ogrodzie Botanicznym UMCS. Uświetniło go swą obecnością wielu znamienitych gości, wśród nich przedstawiciele władz UMCS oraz większości ośrodków uniwersyteckich w Polsce kształcących logopedów, rodzina, przyjaciele i współpracownicy Jubilata. Organizatorzy zadbali o dosko-

nałą oprawę artystyczną spotkania, któremu towarzyszył występ uczniów Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im. Karola Lipińskiego w Lublinie; wykonali oni utwory na akordeon, nadając spotkaniu młodzieńczy i radosny charakter.

Drugi dzień konferencji otworzyły wystąpienia pracowników Instytutu Filologii Polskiej UMCS. Pierwszy referat: „Co etnolingwistyka kognitywna może zaoferować logopedii?” wygłosił prof. dr hab. Jerzy Bartmiński, kolejne: prof. dr hab. Władysława Bryła: „Przyjacielsko, jubileuszowo, fraszkowo. O języku pewnego Autora fraszek”, prof. dr hab. Halina Pelc: „Socjolingwistyczne aspekty zmian językowych we współczesnej wsi” i prof. dr hab. Maria Wojtak: „Socjolekt w roli tworzywa tekstu prasowego”. Konferencję zamknęły referaty pracowników Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS – uczniów Jubilata. Dr Anita Lorenc w wystąpieniu „Badanie wymowy z wykorzystaniem artykulografii elektromagnetycznej” przedstawiła wyniki prowadzonych przez siebie badań realizacji polskich fonemów spółgłoskowych i samogłoskowych z wykorzystaniem trójwymiarowej artykulografii elektromagnetycznej (EMA), w efekcie których opracowano animacje wymowy. Referentka zaprezentowała również najważniejsze założenia kolejnego projektu badawczego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki, którego nadrzędnym celem jest stworzenie pierwszego zobiektywizowanego, ilościowego i jakościowego opisu normatywnej wymowy wszystkich głosek języka polskiego w ich dynamice w oparciu o artykulografię elektromagnetyczną. Prof. dr hab. Jolanta Panasiuk w wystąpieniu „Interakcja jako kategoria diagnostyczna w różnicowaniu zaburzeń mowy” zaprezentowała praktyczny model postępowania diagnostycznego w rozpoznawaniu zaburzeń mowy u dzieci i dorosłych. Odwołując się do wyników własnych badań empirycznych, referentka wykazała, że ocena sprawności interakcyjnych, obejmująca werbalne i niewerbalne wykładniki kompetencji językowej i komunikacyjnej, umożliwia zarówno wykazywanie nieprawidłowości rozwojowych u dzieci, jak i różnicowanie jednostek patologii mowy oraz określanie typów i subtypów zaburzenia w obrębie danej jednostki nozologicznej. Konferencję zamknął referat prof. dr hab. Tomasza Woźniaka „Językoznawstwo w świetle logopedii”, podejmujący zagadnienia ogólnych założeń teorii języka i metodologii badań językoznawczych, które są weryfikowane w oparciu o fakty zgromadzone przez logopedię. Wnioski płynące z badań logopedycznych są istotne dla językoznawstwa, ponieważ ukazują konieczność stworzenia nowej ogólnej teorii języka, która uwzględniałaby fakty zgromadzone przy badaniu biologicznych podstaw mowy (głównie jej mózgowych mechanizmów w normie i patologii) i byłaby zupełnie nową gramatyką – „gramatyką ucieleśnioną” czy też „neurogramatyką”. W końcowych słowach Profesor T. Woźniak podziękował uczestnikom za uświetnienie jubileuszu swoją obecnością i referatami.

*dr Marta Wysocka
dr Anita Lorenc*

Otwarcie konferencji przez kierownika Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego – prof. dr. hab. Tomasza Woźniaka (fot. Anita Lorenc)

Przemówienie Jubilata, prof. dr. hab. Stanisława Grabiasa, od lewej: prof. dr. hab. Stanisław Grabias, prof. dr. hab. Tomasz Woźniak, prof. dr. hab. Ryszard Mojak – Prorektor ds. Ogólnych, prof. dr. hab. Robert Litwiński – Dziekan Wydz. Hum. (fot. Krzysztof Porębski)

Gratulacje Jubilatowi składają: JM Rektor UMCS – prof. dr hab. Stanisław Michałowski i Dziekan Wydz. Hum. – prof. dr hab. Robert Litwiński (fot. Anita Lorenc)

Gratulacje składają przyjaciele, pracownicy Instytutu Filologii Polskiej, od lewej: prof. dr hab. Jan Mazur, prof. dr hab. Czesław Kosyl, prof. dr hab. Władysława Bryła, prof. dr hab. Halina Pelc (fot. Krzysztof Porębski)

Kalendarium aktywności prof. dr. hab. Stanisława Grabiasa

Droga naukowa

- 1967 rok: ukończenie studiów polonistycznych na UMCS, podjęcie pracy w Wojewódzkiej Poradni dla Dzieci z Wadami Słuchu.
- 1968 rok: rozpoczęcie pracy na stanowisku asystenta w Katedrze Języka Polskiego UMCS, kierowanej przez prof. Leona Kaczmarka (uczestnictwo w organizacyjnych działaniach na rzecz powstającej w UMCS logopedii).
- 1974 rok: obrona rozprawy doktorskiej na temat polszczyzny socjolektalnej (promotor: prof. dr hab. Teresa Skubalanka; recenzenci: prof. dr hab. Maria Renata Mayenowa, prof. dr hab. Stanisław Urbańczyk, prof. dr hab. Leon Kaczmarek).
- 1979 rok: kolokwium habilitacyjne na podstawie rozprawy *O ekspresywności języka* (recenzenci: prof. dr hab. Maria Renata Mayenowa, prof. dr hab. Władysław Lubaś, prof. dr hab. Mieczysław Szymczak).
- 1995 rok: uzyskanie tytułu profesora (na podstawie książki: *Język w zachowaniach społecznych*, Lublin 1994; recenzenci: prof. dr hab. Teresa Skubalanka, prof. dr hab. Władysław Lubaś, prof. dr hab. Maria Zarębina).
- 1998 rok: powołanie na stanowisko profesora zwyczajnego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Działalność organizacyjna

- Organizator i kierownik Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców (w latach 1982–1992).
- Kierownik Zakładu Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS (w latach 1989–2013).
- Dziekan Wydziału Humanistycznego UMCS (przez dwie kadencje, w latach 1999–2005).
- Rektor Wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu (przez dwie kadencje).

Działalność na rzecz logopedii

- Inicjator i organizator „specjalności logopedycznej” na filologii polskiej UMCS (specjalność ta powstała na UMCS jako pierwsza w Polsce).
- Inicjator i organizator „logopedii z audiologią” – kierunku dwustopniowych, dziennych studiów uniwersyteckich prowadzonych na UMCS wspólnie z Instytutem Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie.
- Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Logopedycznego (przez dwie kadencje).

- Członek Komitetu Językoznawstwa PAN i wieloletni przewodniczący Komisji Rozwoju i Zaburzeń Mowy Komitetu Językoznawstwa PAN.
- Inicjator powstania i pierwszy przewodniczący Ogólnopolskiego Kolegium Logopedycznego (instytucji dbającej o programy studiów podyplomowych w zakresie logopedii).
- Inicjator powstania Polskiego Związku Logopedów (w Lublinie odbyło się posiedzenie założycielskie).
- Redaktor ogólnopolskiego czasopisma „Logopedia” (redakcja 10 tomów wydawnictwa: 28–37).
- Twórca i redaktor serii prac monograficznych „Komunikacja językowa i jej zaburzenia” (27 tomów: pierwszy tom *Przedmiot logopedii*, Lublin 1991).
- Twórca i redaktor serii prac zbiorowych „Mowa, teoria, praktyka” (pierwszy tom *Zaburzenia mowy*, Lublin 2001).

Działalność na rzecz nauki

- Promotor w 14 przewodach doktorskich.
- Recenzent 29 rozpraw doktorskich.
- Recenzent w 28 przewodach habilitacyjnych.
- Opiniodawca w 6 procedurach o tytuł profesora.

